

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: DEBRECZENI ISTVÁN református lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton

Előfizetési ára: egész évre 60 Lei,
fél évre 30 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség: Salonta (Nagyszalonta)
Református lelkeszi hivatal, a hová a
lép szellemi részére vonatkozó min-
den közlemény küldendő. Kiadóhiva-
tal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdi-
nánd király-út (Rákóczi-út) 14. szám
Előfizetési díjak, hivatalos hirdetések
díja, reklamációk Konrád Géza címére
Nagyvárad, Ór-utca 1. sz. küldendők.

Özvegyek és árvák.

A lelkészözvegyekről és árvákról van szó ismét. Nem először s hiszem, hogy nem is utoljára. Szeretettől áthatott szívek vetettek fel lelkes indítványokat e lap és az „Egyházi Figyelő” hasábjain, egyh. m. lelkészegyesületekben ép úgy, mint az egyetemes lelkészegyesületben. Nem is volt hiábavaló egyik sem, hiszen történtek segélyezések itt is, ott is, de az állandó és egyetemes segélyezéstől még mindig messze vagyunk, korszerű nyugdíjról meg álmodni sem merünk. Pedig itt nemcsak álmodozni, tervezgetni, hanem tenni kell és pedig gyorsan, azonnal!

A kolozsvári lelkeszi konferencián — bár e tárgy programmon se volt — néhány elképzelhetetlen, megdöbbentő és szegysenteljes eset tárult fel előttünk. Megtudtuk, hogy Fintaházán P. K.-né özvegy lelkészné olyan nyomoruságos helyzetben van, hogy napszámba jár kapálni, hogy fenntarthassa magát. Más helyen egy még gyermekleány lelkészárva testének fenntartására megkapja ugyan mostoha apjától mindennapi keserves kenyerét, de lelkét mérgezik és ölik meg, mielőtt kifejlődhetnék, bűnös környezetnek lélekgyilkosai. A harmadik eset a mi kerületünkben történt. Egy egész család tragikus sorsa ez. Minden vagyon nélkül, a legnagyobb szegénységben maradt a papicsalád. A fiuk elszéledtek, valahogy megkeresik kenyerüket. Az anya hazament özvegy öreg édesanyja házához második özvegy leányának, de nem volt annyija, amennyivel hazaköltözzék. A lányát már nem volt aki befogadja s mert falujukban foglalkozást sem kapott, elindult a városba: Nagyváradra idegenek közé, olyan szolgálatot keresni, amilyen kerül — abban a korban, melyben legtöbb kísértés leselkedik.

Ez csak néhány eset, de hány ilyen lehet és van is még! Nem szükséges hozzájuk tenni semmit. Gondoljon minden lelkész feleségére, gyermekeire s jusson eszébe, hogy holnap elszólíthatja az Ur! Vajjon elég-e itt gondolkozni? Azt hiszem, mindenki érzi, hogy nem, hogy itt cselekedni kell! Nem elég csak szór-

ványosan és ideig-óráig segíteni a szűkségen, hanem állandóan és rendszeresen! *Eppen azért egyetemesen kell rendezni a segélyezés ügyét* — ha a nyugdíj-ügyet még nem is tudjuk. Sajnos, nincs mód rá, hogy a két kerületben egyöntetűen és egységesen vigyünk egy tervet keresztül, — az összekötő fórum hiánya miatt — de a magunk kerületében keresztül vihetjük. Csakis ilyen egységes eljárással érhetünk el kellő eredményt. Bizonyossá lett ez a magyarországi református egyházban, ahol előbb egyesek egyházmegyénként indítottak segélyezési akciót s a begyűlt segélyösszeget maguk osztották szét, mások felküldték a konventhez s ismét mások egyenesen és csupán a konventől vártak mindent, de célt nem értek, míg egységesen nem rendezték. Külön-külön mi lelkészek itt is többnyire megtettük a kötelességünket, de ki tudja meddig tart ez a támogatás is, hiszen semmi sem biztosítja állandóságát.

Aztán — bár kétségtelenül elsősorban a mi ügyünk ez, de talán nem egészen és kizárólagosan. Azok az elköltözött pályatársak, kiknek családjuk most nélkülöz és nyomorog, hiveikért, a népért öröklék fel és égették el életüket és nem egyszer az ő szűkkeblűségük miatt hagyták szegénységben övéiket, tehát természetes, hogy tenniük kell nekik is értük. Ez az elv — jól tudom — nem új, hiszen nyugdíjárulékot minden egyház fizetett, talán ma is fizet, de csak a régi összegben és korántsem arányban a pénz elértéktelenedésével. Ezt már csak egyetemesen, legalább egyházkerületileg lehet rendezni. De a rendezésnek a legközelebbi ker. gyűlésen meg kell történni.

Szükségesnek látjuk azért a lelkészözvegyek és árvák pontos összeírását, anyagi stb. viszonyaikról tájékoztató kimutatás készítését. Az összeírásnál nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat az árvákat sem, akiknek anyja férjhez ment, mert az ilyenek nem egyszer származásuk sorsa van, mint míg anyjuk özvegy volt.

Szükségesnek látjuk a beszolgáltatott adatok alapján javaslatétel készítését a ker. gyűlés elé úgy a lelkészek, mint az egyházak

járulékának megállapítására, esetleg más segélyezési módra nézve.

Szükségesnek látjuk e tárgyban való határozathozatalt és a határozat haladéktalan végrehajtását.

Még csak annyit, hogy a segélyezést egy alkalommal ki kell terjesztenünk a tanítói özvegyekre és árvákra is. Mert ha kapnak is némi nyugdíjat, alig több a morzsánál vagy alamizsnánál. Egy munkával, hasonló módon nálunk is lehet gondoskodni.

Debreczeni István.

A teozófia és antropozófia.

E kis cikkben két tévelygő tanítást ismertetünk, melyekkel u. n. művelt emberek áltatják magukat és másokat. Teozófia annyit tesz magyarul, hogy Istenről való tudomás.

Tulajdonképen ez nem valami új dolog, találunk hozzá hasonló irányzatokat; különösen keleti népeknél réges-régi időkben. Már az apostolok is küzdöttek ellene. Mai formájában azonban a múlt század utolsó évtizedeinek s a mi századunknak a szülötte. Ujabbkori megalapítója egy Blavaczky orosz generális elvált felesége, aki már gyermekkorától kezdve beteg idegzetű teremtmény volt s aki rendkívül kalandos életpályát futott meg. Hét esztendő — ha ugyan igaz — valami indiai ősbölcsek között töltött a Himalája hegységben s ezektől szedte bölcsességének jórészét. 1873-ban megalapította New-Yorkban egy amerikai spiritisztával együtt a Teozófiai Társaságot, amely minden idők és minden népek vallásának föl kutatását, összehasonlítását, a bennük rejlő titkos lényeg kihüvelykezését s az emberi lélekben szunnyadó, még ismeretlen erőknél a fölébresztését és kifejlesztését tűzte ki földadatául. Az általános testvériség eszméjét is hirdetni szándékozott az emberek között s bizonyos hasznossági szempontokat érvényesítő erkölcsant is dolgozott ki. 1879-ben Indiába tette át a székhelyét ez a társaság a Madras melletti Adyárba s onnan terjedt szét a tanítása hamarosan széles e világra. Blavaczky né halála után egy előzőleg ateista és szocialista angol asszony, Besant Annie állt a mozgalom élére, aki — úgy emlékszem — nálunk Budapesten is megfordult. Ez 1911-ben új világsszövetségben tömörítette a teozófia híveit, a Keleti Csillag Rendben. Ennek a szövetségnek — szerintük — az volt a hivatása, hogy a Messiás eljövételét előkészítse. Jézust ugyanis csak afféle prófétának tartják, mint Mózes. Egy Krisnamurti nevű fiatal hindu fiura aztán ki is mondta Besant Annie, hogy az a Messiás s el is hozta magával Európába.

A teozófiának egyenes leszármazottja a legutóbbi évtizedben keletkezett s már is nagy hódításokat tett antropozófia. Alapítója egy Steiner nevű osztrák, aki maga is a teozófia prófétája volt mindaddig, amíg a teozófusokkal összekülönbözve, 1913-ban meg nem alapította az Antropozófiai Társaságot. Steiner azt hirdeti ugyan a tanításáról maga, hogy az valami tökéletesen új, az ő saját látásán alapuló világkép, életirány, voltaképen azonban lényegét tekintve nem egyéb, mint teozófia. (Antropozófia = az emberről való tudomány.)

(Folyt. köv.)

Lelkészi kurzus és konferencia.

Ez a beszámoló a tárgy és esemény fontosságánál és hatásánál fogva kívánczok a hírek szűk keretei közül. Január 9–19. napjain volt Kolozsváron a második lelkeszi továbbképző kurzus és konferencia. A délelőtti órákban előadások voltak, melyeket Nagy Károly püspök [A lelkipásztor önnevelése], dr. Kecskeméthy István [A mennyei jelenések könyve], dr. Makkai Sándor [A kálvinizmus világnézetei és erkölcsi harca], dr. Tavaszy Sándor [A jelen kor szellemi válsága], dr. Imre Lajos [Munkatársak nevelése] tartottak. Délután konferencia volt, melyeken a következő tárgyak kerültek előadás és megvitatás alá: A népiskolai vallástanítás reformja. Az árvaügy. A cselédügy. Hogyan készülünk az igehirdetésre. A lelkipásztori család. A lelkipásztor tekintélye. A lelkipásztorok barátsága. A lelkipásztor és a szociális munkásság. Az egyháztagok személyes részvétele az egyházközség életében. A konferenciák előadói gyakorló lelkeszek voltak s az előadás után többnyire élénk és nívós vita indult meg, melynek végén javaslatot fogadtak el és terjesztettek fogantatás végett a legalkalmasabb fórumhoz, vagy testülethez. Minden napot közös áhítattal, bibliaórával kezdtek és végeztek be, melyet az Apostolok cselekedeteiről írott könyv egyes kijelölt szakaszai kapcsán a theol. tanárok és felkért lelkeszek tartottak.

Ugy az előadások, mint a konferenciák tárgyait a legnagyobb körültekintéssel választotta ki a rendezőség, mert mind a jelen élet tudományos és gyakorlati szükségéit érintették és tárgyalták. A reggeltől késő estig komoly munkában és mély buzgósággal eltöltött napok szellemi és lelki kinccsekben bőségesek és áldásosak voltak. Ezek az áldások kétségtelenül meg fognak látszani a jelen volt lelkeszek munkáin, gyülekezeteik életén és így egész anyaszentegyházunkon, melynek megújulásához egy lépéssel ezáltal is közelebb értünk. Csak kettőt sajnálunk. Azt, hogy a konferenciát nem lehetett jobban kihasználni, illetve eredményesebb tenni ott is a hívek életére. Milyen áldásos lehetett volna a konferencia egyes tárgyait [cselédügy, árvaügy, egyháztagok részvétele stb.] egyháztagokkal együtt vitatni meg. Sajnáljuk másodsor, hogy aránylag kevesen vettek részt a lelkeszek közül is és különösen a mi egyházkerületünkben: összesen 4-en. Éppen azért már ott felmerült a terv, hogy mi is rendezzünk alkalmas időben hasonló kurzust, karöltve a kolozsvári theol. tanárokkal, kik közül egyesek erre való készségüket ki is jelentették. Rajtunk, illeke kerületünk vezetőin áll, hogy ez a jó terv megvalósuljon.

Irodalom

„Ird meg amiket láttál“

Beszédek, elmélkedések, előadások. Írta: Dr. Makkai Sándor.
185 l. Minerva R.-t. kiadása Kolozsvár 1923.

Igehirdetésünk és predikációs irodalmunk jó pár évtizede valami származékos elhajlást mutat. Iránya elferdült, tartalma elcsúszott. Nem Isten igéjét hirdették a hirdetők, hanem csak az ígérő hirdettek igen gyakran lélek és tartalom nélküli szavakat. Beszélték a bibliáról kinálgatón, dicsérőleg, de erőtleneleg voltak ahhoz, hogy megérintessék milyen kincs a biblia. Aztán nemcsak az ígét felejtették el, hanem az életet is. Legjobb esetben a közélettel foglalkoztak, de az ember, az egyén életével s a lélek igazi életével alig törődtek. Sőt gyakran elvesztették szem elől a lelket: az ígében, önmagukban és hallgatóikban. Így lassankint az egyházi beszédek és vagy bibliai historizálások lettek, nagy szeretettel koptatgatva az ószövetségi történeteket, minden építő hatás nélkül, vagy néha nagyon lapos, néha hangzatos, de mindig üres szavak, melyek elmondva nagy pathosszal kongtak, de leírva siralmasan tárták fel leplezhetetlen szegénységüket. Legjobb esetben szépen kicsiszolt mondatokban kellemes, emelkedett hangulatot ébresztettek — nem az ige, hanem az ige nélküli beszéd ügyes előadója iránt. Sok predikációról nem lehetne ráismerni, hogy melyik vallás papja írta, sőt sokról azt sem, hogy predikáció-e, vagy csak morális tanítás, vagy valami alkalmi, ünnepi emlékbeszéd. Volt ugyan néhány Istentől különösen megáldott nagynevű igehirdetőnk, sőt hiszem, hogy a névtelenek között is voltak többen, míg végre Molnár Albert nyomdokain elindult és új utat tört, új irányt jelölt dr. Ravasz László.

Az ő táborának legerősebb tagja készen áll előttünk első ilyen természetű könyvével dr. Makkai Sándor. A Ravasz László által válogott ösvényen jár ő is. Ezzel nem kisebbíteni akarom, sőt az értékét felbecsülni, mert a mestere által nyitott út vele nagyobb, szélesebb és ismeretesebb lesz. Beszédeinek olvasása közben néha megzendül fülünkben Ravasznak egy-egy mondata, de sok helyen még mélyebb és súlyosabb. Filozofia és mély hit: ez a két lefőbb karakterisztikuma. A földet és a világot a filozofia s ami ezen túl van, azt a hit tiszta látásával nézi. Szinte azt mondhatjuk, hogy minden beszédének tárgya a lélek az ige sugarai által megvilágítva — akár predikáció, akár irodalmi előadás legyen. A témák és textusok felfogása és kifejtése egészen új és eredeti. Minden megoldása filozófiai alapon nyugszik s nagy lélekismerettel és logikai

rendszerességgel viszi véghez. Némelyik annyira logika, hogy külsőleg valami geometriai feladat végrehajtásának néznénk. [Pl. Az ember alacsony-sága és dicsősége.] De viszont ez bizonyosság és kezesség, hogy minden beszéde nem szavak és mondatok, hanem a gondolatok egymásból folyó sora. Beszédeinek természetére talán legjellemzőbb virágvasárápi beszéde. Ahol az eleven színes mozgóképben mindenkit elcsábít az események és a szereplő személyek változatossága, ő ott is csak a gondolatokat látja meg és vonultatja fel, hogy minden emberi gondolat fölött megéreztesse Krisztus gondolatának diadalát. Mert minden filozofia, pszichológia és logika csak eszköz nála, hogy meggyőzzön, hogy odavigye a lelkeket ellenállás nélkül boldogan Krisztushoz. És minden értéke közt ez a legnagyobb értéke. Kár, hogy ezt csak az ész útján teszi, amiért elvonttá, egyhanguvá és az emberek átlagára nézve fárasztóvá lesz. Kevéssé közvetlen és ritkán lendületes, de nyelve egészen egyszerű, mint minden keresettség, vagy tudományoskodástól. Néha még küzd benne az egészen régies a tulságosan is modernül plasztikus kifejezésekkel [„legel a lelkünk“, „a világ moslékját eszi“] míg máshol már teljes ki-forrásában megtisztultan áll előttünk.

Makkai S. dr. könyvét az igehirdető szemével kell néznünk, mert a könyv nem arra való, hogy megszorult napjainkban kisegítsen, hanem, hogy a lelkeket Isten igéjének hirdetésében megtermékenyítse, elcsábítsa, elvezesse az igehirdetésünket formálja, felemelje és tartalmasabbá tegye. Hiszem, hogy ilyen értelemben áldásos eszköz lesz mindenki számára.

Debreczeni István.

Egyházi hírek

Lelkészbeküldetés. A gyoroki egyház január 14-én iktatta be nagy szeretettel meghívott új lelkészét Nagy Zoltánt. A beküldetést esperes megbízásából Lengyel Imre radnappi lelkész végezte, ki lelkes beszéddel üdvözölte az új lelkészt és tárta fel a reá váró nagy hivatást. Azután a beküldött lelkész mondta el beköszöntő beszédét, mely hitről tanuskodó meggyőző erővel fejtegetve, hogy „a test nem használ semmit, lélek az, amely megelevenít.“ Az ünnepségen közreműködött az aradi Haladás énekkar is. Istentisztelet után presbyteri gyűlés, majd közebéd volt. — Az Ur tegye áldásossá az új pásztor életét és működését gyülekezetén!

Népmozgalmi adatok. A nagyváradi református egyházban született 270 fi, 236 nő, összesen 515. Meghalt 234 fi, 232 nő, összesen 466. Áttért 17, kitért 45. Egyházi nyilvántartás szerint a népesség 9841 fi, 9409 nő, összesen 19,250. — A nagyszalontai

egyházban szül. 165, fi, 161 nő, összes 326. Meghalt 128 fi, 115 nő, összes 243. Áttért 5, kitért 1. A lelkek száma az egyházi anyakönyv szerint 12,994. — A szatmári — kettős — egyházban szül. 171 fi, 152 nő, összes 323. Meghalt 133 fi, 128 nő, összes 261. Áttért 19, kitért 20.

A néplapra befolyt adományok a nagyszalontai egyházmegyében. Arad 308, Nagyszalonta 200, Belényes, Árpád 100—100, Gyanta, Pankota 75—75, Várasfenes 50, Remete 40, Györök, Borossebes 20—20. Feketetót, Radnalippa 10—10, Erdőgyarak 5 Lei.

Theológiai tanárok konferenciája. A theológiai akadémiák tanárai a múlt év december hó 28. napján a budapesti theol. akadémia tanácstermébe a konvent intézkedése folytán konferenciára gyűltek össze, hogy a theologus nevelést megbeszéljék s megállapodásuk eredményét szabályzat alakjában az egyetemes konvent elé terjesszék. A tárgyalás folyamán megállapodás történt tekintetben, hogy minden ifju, aki theológiára jönni szándékozik, felvételét kérelmezni tartozik. A kérelemhez csatolni kell egy rövid curriculum vitae, valamint a hitoktatójától és a hatósági orvostól kiállított bizonyítványt. Felvétel előtt az illető theológiai tanárkar szóbelileg meggyőződést szerez a jelentkező bibliai ismereteiről. Minden theológián lesz egy felügyelő tanár, aki figyelemmel kíséri és irányítja a theol. ifjúság nevelését a tudományos önképzésben, társadalmi nevelésben és az egyházépítő munkába való bevezetésben. A budapesti reform. theol. tanári kar január 16-án konferenciát rendezett, melyen nemcsak lelkészek, hanem világiak is részt vettek. Az előadások a következők voltak: A hercegszöllősi kánonok (Csűrös I.) újjászülés és megtérés (Sebestyén J.) A ref. egyház fogalom lényege és jelentősége (Galambos Z.) A ref. kegyesség (Budai G.) A magyar kálvinizmus harcainak hármass frontja: a hitetlenség, a róm. kath. és a szekták. Miről predikáljunk ebben az évben (dr Ravasz). Hogyan nyerjük meg intelligenciánkat (Ravasz). Egyházi szertartásaink vonzóbbá tétele (B. Papp I.) A ref. ker. hivatása (dr Kovács J.) — kísértése és szenvedései, küzdelmei, diadala (Ravasz).

Debrecenben a genfi Vénérable Compagnie des Pasteurs mintájára összejöttek a lelkészképzésű férfiak több mint 40-en folyó hó 8-án este fél 8 órakor. Dr Baltazár Dezső lelkészelnök buzgó imádsága és az eredeti szövegen nyugvó tartalmas biblíamagyarázata után dr Révész Imre moderátor beiktatása történt meg székfoglaló beszéde kapcsán. Majd megállapodás történt aziránt, hogy minden hétfőn este fél 8 órakor lesz ilyen összejövetel, amikor is rövid imádság után biblíamagyarázat és a hivatás körébe vágó előadás fog tartatni, amiket megbeszélés követ.

Lelkészuólasztás. A tiszarádi egyház néhai Zsindely Jenő lelkészük helyére 1922 december 17-én Györék József alsósegesdi (Somogy vm.) lelkészt meghívás útján nagy többséggel megválasztotta.

Nagytiszteletű Esperes, iskolaszéki Elnök és Igazgató urak figyelmébe!

A 321-1922 sz. Egyházkerületi közgyűlési határozattal népiskoláinknak használatra ajánlott

román-magyar nyelvi iskolai nyomtatványokat

famentes papírra nyomtatva állandóan raktáron tartom és azokat a következő legjutányosabb árain mellett hozom forgalomba:

Felvételi napló íve 2— Lei
Előmeneteli és mulasztási napló, íve 1:50 „
Haladási napló íve —80 bani

Ezen nyomtatványokból tetszés szerinti mennyiséget be is köthetnek, a Mulasztási Naplót kötetenként 25 Leiért, a Haladási Naplót 18 Leiért.

Értesítő könyvecske, darabja 2 lei 60 bani.
Elemi iskolai bizonyítvány ... 10 drb 7 Lei.

10 darabnál kevesebbet nem küldhetek egy nyomtatványból sem.

Bármely más nyomtatványokat, borítékokat, papírokat is legjutányosabb áron szállíthatok és tisztelettel ajánlom jönnévi könyvnyomdát szíves figyelmükbe.

Nagybecsü megrendelésre várva nagyon hittelstvéri tisztelettel

Béres Károly nyomdatulajdonos,
az „Egyházi és Iskolai Szemle“ kiadója
Oradia-Mare - Nagyvárad,
Fő-utca 14. szám.

**Református
iskolák összes tankönyvei,
író- és rajzszerkek,
iskolai nyomtatványok**
kaphatók

Mégai és László

könyvnyomda, könyv- és papírkereskedés
ORADEA-MARE—NAGYVÁRAD,
Str. Avram Iancu [Kossuth]-utca 2
Telefon 6-23.

**Legolcsóbb árak!
Pontos kiszolgálás!**

8

Béres Károly könyvnyomdája, Oradea-Mare — Nagyvárad.